

Licz. pkt:	I.1:	I.2:	I.4:	I.5:	I.6:	I.7:	Raz. (bez I.3)	I.3	Raz. cz.I
---------------	------	------	------	------	------	------	----------------------	------------	--------------

WOJEWÓDZTWO Szkoła -

..... W

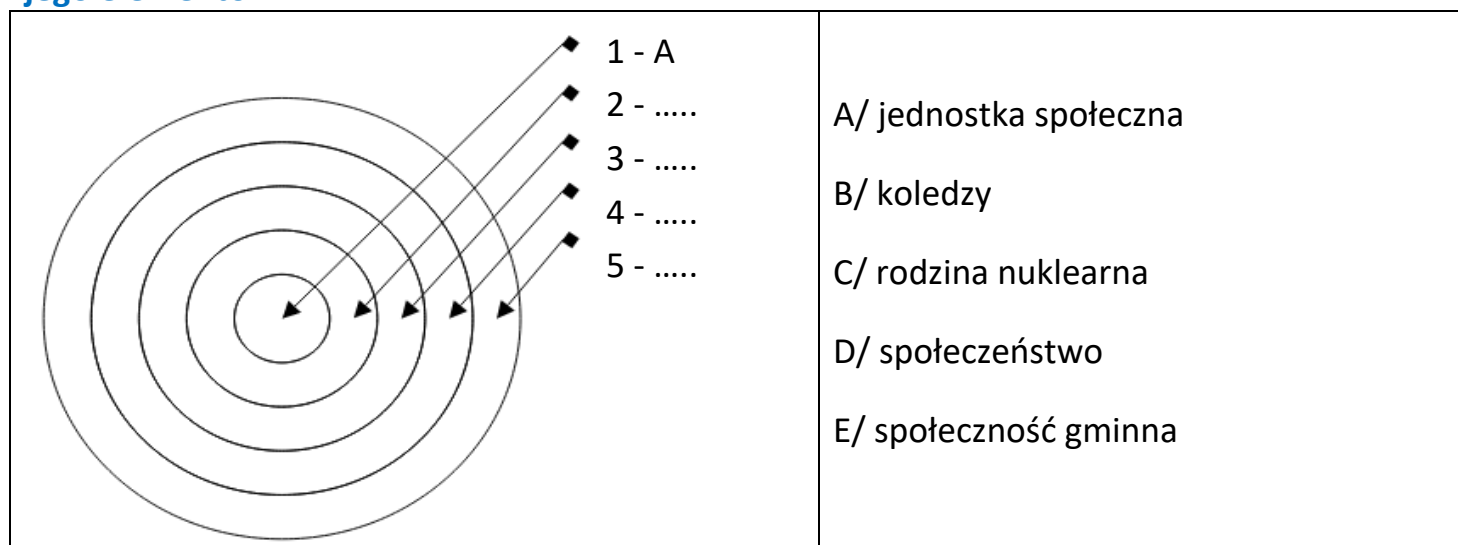
Imię i nazwisko ucznia Klasa

Uwaga! Proszę zapoznać się z poniższą instrukcją przed rozpoczęciem rozwiązywania zadań!

- Na rozwiązanie wszystkich zadań części I stopnia centralnego masz 70 minut (łącznie z zapoznaniem się z niniejszą instrukcją)
- Pamiętaj, że odpowiedzi udzielasz długopisem w kolorze niebieskim lub czarnym – dostarczonym przez Organizatora (nie piszesz długopisem własnym)
- Nie można używać ołówków ani korektorów (za ich stosowanie Twoja praca zostanie zdyskwalifikowana i za całość otrzymasz 0 pkt.)
- Dopuszcza się możliwość poprawek w jedyny sposób – należy skreślić część wypowiedzi i obok napisać nową, do oceny
- Mazanie, poprawianie wypowiedzi (zwłaszcza dat czy nazwisk) jest niedopuszczalne i przy ocenianiu wypowiedzi będzie pomijane, podobnie jak i odpowiedzi nieczytelne
- Na ostatniej stronie testu masz brudnopis, który nie będzie podlegał ocenie
- Sprawdź, czy Twój arkusz zawiera 14 stron, w przypadku braków – zgłoś przedstawicielowi KG przed rozpoczęciem pisania

..... Zadanie 1. (0-1)

Uzupełnij schemat, wpisując w odpowiednie miejsca diagramu litery przypisane poszczególnym jego elementom.

..... /1 Suma pkt. za zadanie 1

..... Zadanie 2. (0-1)

Grupy społeczne

Wśród grup społecznych wyróżniamy różne ich rodzaje, m.in. formalne i nieformalne, pierwotne i wtórne, czy inkluzyjne i ekskluzywne.

Z wymienionych poniżej grup społecznych wstaw znak „X” przy tych 3, które są formalne:

A	Koledzy		D	Przyjaciele		G	Społeczeństwo	
B	Naród		E	Rodzina		H	Związki zawodowe	
C	Obywatele		F	Rosjanie				

..... Zadanie 3. (0-1)

Człowiek wobec inności.

Zaznacz, czy poniższe zdania są prawdziwe (P), czy fałszywe (F).

a/ Tolerancja jest to akceptacja inności, odmienności drugiego człowieka, pod warunkiem, że ta inność, odmienność nie krzywdzi drugiego człowieka ani nie łamie prawa. **P F**

b/ Nietolerancja polega m.in. na odmawianiu ludziom prawa do wyznawania i głoszenia odmiennych poglądów oraz do zgodnego z nimi postępowania. **P F**

c/ Stygmatyzacja to inaczej społeczne naznaczenie, etykietowanie lub piętnowanie innych jednostek społecznych. **P F**

.....Zadanie 4. (0-2)

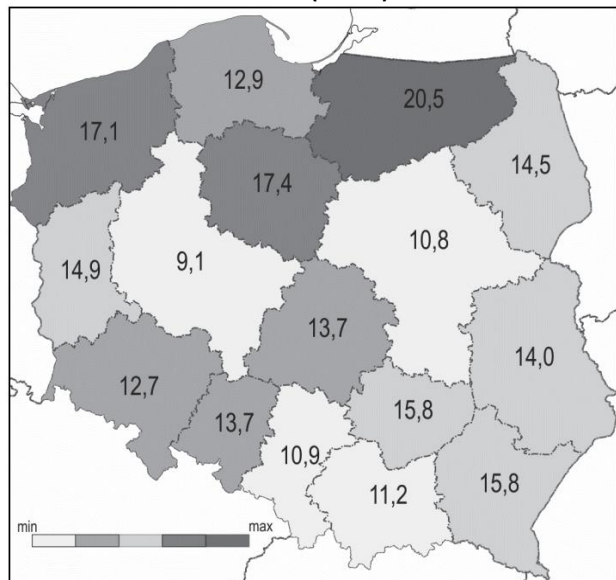
Do podanych opisów dopisz odpowiadające im pojęcia.

A	..., czyli cywilizacja, jest złożoną całością, która obejmuje wiedzę, wierzenia, sztukę, moralność, prawa, obyczaje oraz inne zdolności i nawyki nabyte przez człowieka jako członka społeczeństwa (jest to opisowa definicja tego pojęcia)	
B	formacja ideologiczna, której celem jest wyzwolenie człowieka z represyjnych więzów kultury masowej i stworzenie warunków dla rozwoju kultury alternatywnej, umożliwiającej formowanie się człowieka wielowymiarowego	
C	przez długi czas termin ten miał negatywny wydźwięk i służył do określenia kultury środowisk patologicznych (np. gangów); od czasów rewolty studenckiej lat 60. XX w. nabrał charakteru neutralnego i zaczęto go używać do opisu kultur młodzieżowych	
D	zjawisko współistnienia na jednym obszarze (np. w granicach państwa) dwóch lub większej liczby kultur niewchodzących ze sobą w relacje inne niż rynkowe	

..... /4 Suma pkt. za zadania 2-4

..... **Zadanie 5. (0-3)**

Mapa. Stopa bezrobocia rejestrowanego w ...
roku (w %)

Na podstawie: rynekpracy.pl

5.1. Podaj nazwy województw i ich stolice, w którym zjawisko zaprezentowane na mapie osiągnęło n/w wartości:

a/ wartość trzecia co do najwyższych:

a1/ wojew. -

a2/ stolica/-e -

b/ wartość druga od końca co do najniższych:

b1/ wojew. -

b2/ stolica/-e -

5.2. Zaznacz właściwą odpowiedź - dane przedstawione na mapie dotyczą roku:

c/ 2004

d/ 2014

e/ 2022

..... **Zadanie 6. (0-2)**

Organy parlamentu RP.

Opis A. Tworzony jest przez Marszałka i wicemarszałków izby niższej. Do jego kompetencji należy: ustalanie planów prac izby niższej, organizowanie współpracy między jego organami i koordynowanie ich działań, opiniowanie spraw wniesionych przez Marszałka, dokonywanie wykładni regulaminu izby niższej.

Opis B. Organ kierowniczy izby niższej o charakterze opiniodawczym, jego rozstrzygnięcia nie są prawnie wiążące. W jego skład wchodzi: Marszałek izby niższej, wicemarszałkowie izby niższej, przewodniczący lub wiceprzewodniczący klubów i kół poselskich. Zapewnia współdziałanie klubów w sprawach związanych z działalnością i tokiem prac izby niższej.

Opis C. Zwołuje posiedzenia izby wyższej i przewodniczy jego obradom, a pod jego nieobecność kieruje obradami jeden z jego zastępców.

Do każdego podanego opisu dopisz nazwę właściwego organu parlamentu RP.

A -

B -

C -

..... **/5 Suma pkt. za zadania 5-6**

..... **Zadanie 7. (0-2)**

Jedna z mniejszości w RP

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2002 roku mniejszość ta zamieszkiwała głównie gminę Puńsk - 74,9% mieszkańców, gminę wiejską Sejny - 18,52%, gminę miejską Sejny – 7,80%.

Fakt, iż mniejszość ta stanowi na obszarze gminy Puńsk bezwzględną większość dał jej na mocy przepisów *Ustawy z dnia 6 stycznia [...] roku o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym* prawo do ubiegania się o wprowadzenie dwujęzycznych nazw obiektów geograficznych oraz używania swego języka jako pomocniczego w kontaktach urzędowych.

Wykonaj poniższe polecenia do mapki i opisu jednej z mniejszości w RP.

- a/ z którego roku pochodzi ustawa wymieniona w tekście -
- b/ podaj nazwę mniejszości, o której jest mowa w tekście -
- c/ jaki charakter (rodzaj) ma ta mniejszość, zgodnie z zacytowaną ustawą -
- d/ podaj województwo, które ona głównie zamieszkuje -
- e/ oraz zaznacz te województwo na mapie Polski literą A.

..... **Zadanie 8. (0-3)**

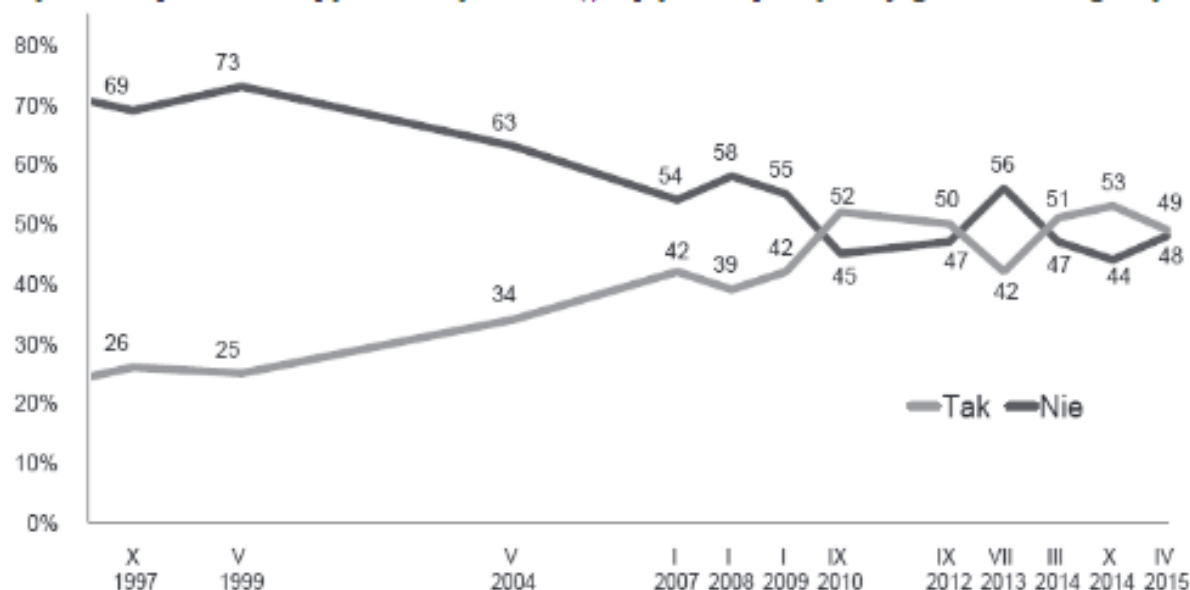
Uzupełnij tabelę – wpisz, o jakich polskich konstytucjach (podaj ich nazwy) II RP jest mowa w poniższych opisach oraz podaj rok, w którym daną konstytucję uchwalono:

	Opis	Nazwa	Rok
A	Polska - republiką parlamentarną. Naczelnik Państwa miał prawo do powoływania rządu w porozumieniu z sejmem oraz kierowania władzą wykonawczą;		
B	Prezydent powoływał i odwoływał premiera, mianował wysokich urzędników w administracji cywilnej i wojskowej, jego pozycja nie była zbyt silna		
C	Prezydent - najwyższym zwierzchnikiem rządu, sejmu, senatu i sił zbrojnych, niepodlegający odpowiedzialności politycznej		

..... **/5 Suma pkt. za zadania 7-8**

..... **Zadanie 9. (0-1)**

Wykres. Odpowiedzi na pytanie: Czy ma Pan(i) wpływ na sprawy swojego miasta lub gminy?

Na podstawie: 25 lat państwa obywatelskiego. Społeczne oceny samorządności terytorialnej, Komunikat z badań CBOS BS/69/2015.

Oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F – jeśli jest fałszywa.

1.	Badania przeprowadzone w latach 2008–2012 wskazują na systematyczny spadek odsetka respondentów przekonanych o braku wpływu na sprawy swego miasta lub gminy.	P	F
2.	W przeprowadzonych badaniach 5 razy wystąpiła sytuacja, w której odsetek twierdzących, że mają wpływ na sprawy swojego miasta lub gminy, był większy niż odsetek uważających przeciwnie.	P	F
3.	W styczniu 2007 roku – w porównaniu do maja 1999 roku – o 17% wzrósł odsetek osób odpowiadających „tak” na zadane pytanie.	P	F

Ź: EM 2017.05

..... **Zadanie 10. (0-1)**

Do podanych rodzajów terenowej administracji rządowej w Polsce dobierz odpowiadające im organy władzy. We wskazane miejsca wpisz właściwe numery.

Terenowa administracja rządowa:

A. niezespólna

B. zespólna

Organy władzy:

1. Mazowiecki Kurator Oświaty

2. Prezydent Miasta Białegostoku

3. Graniczny Lekarz Weterynarii

..... /2 **Suma pkt. za zadania 9-10**

..... **Zadanie 11. (0-2)**

11.1. Określ, do jakiego problemu odnosi się poniższy rysunek satyryczny. W uzasadnieniu odpowiedzi uwzględnij element (-y) graficzny (-e) na nim przedstawiony (-e).

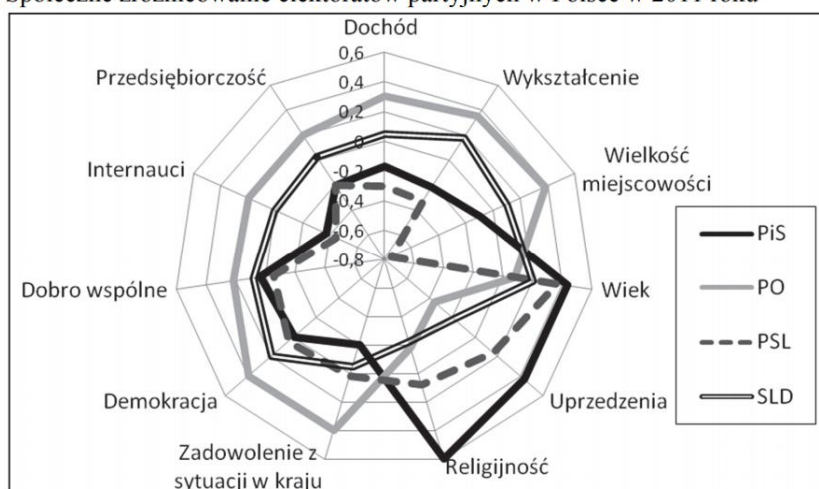
11.2. Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania.

Wymieniona na rysunku „opinia publiczna” to:

- a/ opinia kształtowana przez manifestacje i wyrażana poprzez wydarzenia i fakty
- b/ przeprowadzanie badań w jakiegokolwiek ważnej sprawie
- c/ reakcja zbiorowości ludzkich na działania polityczne i społeczne
- d/ zbiór poglądów, przekonań oraz ocen jednostek na określony jakikolwiek temat

..... **Zadanie 12. (0-1)**

Wykres. Społeczne zróżnicowanie elektoratów partyjnych w Polsce w 2011 roku

Na podstawie: *Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków*, red. J. Czapieński, T. Panek, Warszawa 2015, s. 365.

Podaj nazwę kategorii, która w 2011 roku w największym stopniu różnicowała potencjalne elektoraty partii ówczesnej koalicji rządowej.

..... **/3 Suma pkt. za zadania 11-12**

..... **Zadanie 13. (0-4)**

13.1. Na zamieszczonej poniżej mapie Europy zaznacz cyframi (1, 2, 3, 4) wymienione obok mapy w tabeli państwa

13.2. W tabeli wpisz, jakie występują w wymienionych państwach:

A – reżimy polityczne; B – forma rządów; C – struktura terytorialno – administracyjna

1 – Szwajcaria:

A -

B -

C -

2 – Rosja:

A -

B -

C -

3 – Niderlandy:

A -

B -

C -

4 – Austria:

A -

B -

C -

..... **Zadanie 14. (0-1)**

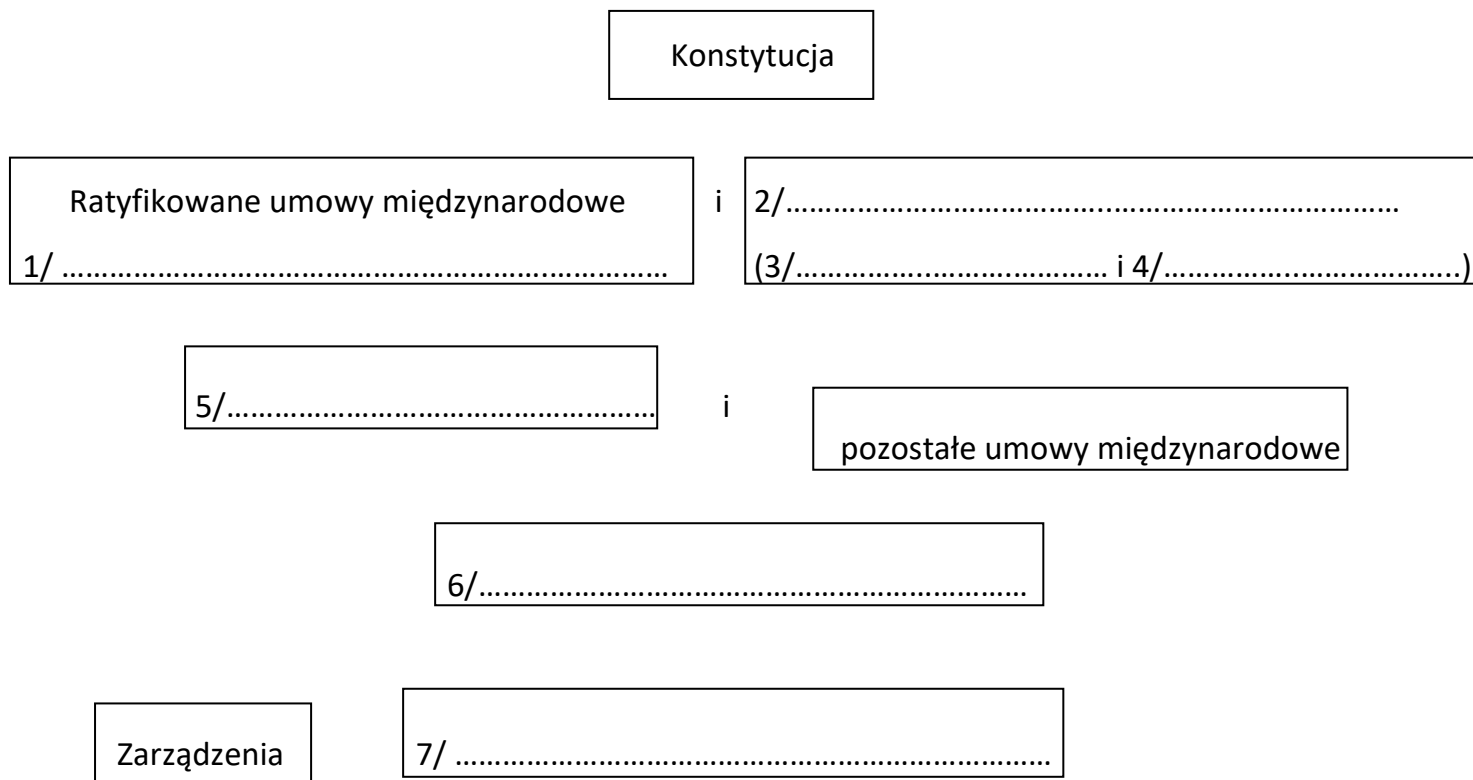
Uzupełnij tabelę – wpisz, o jakiej rodzinie systemów prawnych jest mowa w poniższych opisach:

	Opis	System prawa
A	tworzony także (oprócz ustaw) poprzez orzeczenia sędziów, precedensy, które nie mają podstawy w prawie stanowionym lub w zwyczaju	
B	uznanie powszechnie obowiązujących w społeczeństwie praktyk postępowania za normy prawne	

..... /5 **Suma pkt. za zadania 13-14**

..... **Zadanie 15. (0-3)**

Hierarchia źródeł prawa w Polsce – uzupełnij poniższy schemat:

..... **Zadanie 16. (0-2)**

Wpisz w wolne miejsca w tabeli nazwę pojęć prawnych, których dotyczą opisy:

Opis		Pojęcie prawne
a/	niezawodowy członek składu sędziowskiego (w wybranych sprawach cywilnych i karnych), wybierany przez radę gminy	
b/	osoba upoważniona do działania w imieniu i na rzecz strony	
c/	osoba upoważniona z mocy prawa do czynności prawnych w imieniu określonych osób (np. rodzice w imieniu ich małoletnich dzieci)	
d/	osoba, która ma teoretyczne i praktyczne wiadomości w danej gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, powoływana przez prezesa sądu do wydawania opinii w sprawach wiążących się z postępowaniem sądowym	

..... **/5 Suma pkt. za zadania 15-16**

..... **Zadanie 17. (0-2)**

Fragment pisma procesowego

Zielona Góra, 29 stycznia 2017 r.	
Sąd [A. NAZWA SĄDU] w Zielonej Górze	
Wydział [B. NAZWA WYDZIAŁU]	
..... [C. NAZWA STRONY PROCESOWEJ]: Jan Kowalski	
	ul. Prosta 17, Zielona Góra
	Pozwany: Andrzej Jankowski
	ul. Krzywa 1, Zielona Góra
Wartość przedmiotu sporu: 50 000 zł	
..... [D. NAZWA PISMA PROCESOWEGO]	
O ZAPŁATĘ W POSTĘPOWANIU NAKAZOWYM	
Wnoszę o:	
1. wydanie przeciwko Andrzejowi Jankowskiemu nakazu zapłaty i orzeczenie w nim, że ma on zapłacić Janowi Kowalskiemu w ciągu 14 dni od dnia doręczenia nakazu 50 000 zł (pięćdziesiąt tysięcy zł) wraz z ustawowymi odsetkami od 16 października 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu.	

Na podstawie: www.gazetalubuska.pl

Przepis prawny z kodeksu obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 17. Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy: [...]

4) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych [...].

Dz.U. [...], nr 43, poz. 296, z późn. zm. (stan prawny na 5 marca 2018 r.).

Uzupełnij fragment pisma procesowego – wpisz właściwe nazwy.

A. Nazwa sądu –

B. Nazwa wydziału sądu –

C. Nazwa strony procesowej –

D. Nazwa pisma procesowego –

Ź: EM 2018.05

Zadanie 18.

Normy międzynarodowe prawa pracy

Niebagatelny wpływ na prawa pracownicze obowiązujące w polskim porządku prawnym mają umowy międzynarodowe, których stroną jest RP. Do aktów tych należą m.in.: EKS przyjęta przez RE, Konstytucja MOP, deklaracja filadelfijska oraz źródła prawa UE.

..... **/2 Suma pkt. za zadanie 17**

..... (0-2). Rozwiń skrótownice użyte w tekście:

- EKS -
- RE -
- RP -
- MOP -
- UE -

..... Zadanie 19. (0-3)

Formalne a materialne.

Określenie mianem „formalna/-e” i „materialna/-e” dotyczy m.in. przeciwstawnych rodzajów konstytucji, immunitetu parlamentarnego, prawa i przestępstw, czy też równości wyborów albo sprawiedliwości.

W poniższej tabeli zaznacz znakiem „X” czy jest to opis danego rodzaju formalnego czy materialnego.

	Przedmiot	Opis	Formalna/-y/-e	Materialna/-y/-e/
A	Immunitet parlamentarny	wygasa wraz z wygaśnięciem mandatu (obowiązuje tylko w trakcie kadencji)		
B	Konstytucja	najczęściej jeden akt prawny o szczególnej mocy prawnej, szczególnej treści oraz specjalnym trybie uchwalania i zmiany		
C	Prawo ze względu na jego treść	normy prawne bezpośrednio regulujące stosunki pomiędzy podmiotami prawa, określając przestanki, fakty, powodujące ich powstanie, zmianę lub wygaśnięcie		
D	Przestępstwa ze względu na skutek	skutkowe		
E	Równość wyborów	każdy ma równo po jednym głosie		
F	sprawiedliwość	polegająca na przestrzeganiu prawa przez władzę i obywateli		

..... /5 Suma pkt. za zadania 18-19

..... Zadanie 20. (0-3)

Bezpieczeństwo państwa

W sytuacji szczególnego zagrożenia dla bezpieczeństwa kraju i obywateli konstytucja RP zezwala na zastosowanie szczególnych środków w postaci wprowadzenia trzech rodzajów stanów nadzwyczajnych:

- a/** stanu – w celu zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych
- b/** stanu – w razie wystąpienia zewnętrznego zagrożenia państwa, w tym zbrojnej napaści na terytorium RP lub w wyniku międzynarodowego zobowiązania do wspólnej obrony przeciwko agresji
- c/** stanu – w sytuacji zagrożenia dla konstytucyjnego ustroju państwa, dla bezpieczeństwa obywateli albo dla porządku publicznego.

Uzupełnij poniższą tabelę – do poszczególnych opisów (a, b, c) stanów nadzwyczajnych w RP wpisz: nazwę opisanego rodzaju stanu nadzwyczajnego, kto go zarządza i na czyj wniosek:

Opis	Nazwa stanu nadzwyczajnego	Kto go zarządza	Na czyj wniosek jest zarządzany
a			
b			
c			

..... Zadanie 21. (0-3)

Masz podane poniżej loga różnych organizacji zajmujących się prawami człowieka. Do każdego z nich podaj nazwę tej organizacji, a po myślniku – jej siedzibę (miejscowość):

a/ 	
b/ 	
c/ ICRC	

..... /6 Suma pkt. za zadania 20-21

..... Zadanie 22. (0-2)

Masz podane loga 2 organizacji międzynarodowych. Podaj: nazwy tych organizacji (w pkt. a1 i a2) oraz 5. tych samych członków pierwotnych (państw) jednej i drugiej organizacji (w pkt. b).

	
A1/	A2/
b/	

..... Zadanie 23. (0-1)

Wydarzenia międzynarodowe XXI wieku.

- A. Atak Al-Kaidy na WTC.
- B. Atak koalicji skupionej wokół USA na Irak i obalenie reżimu S. Husajna.
- C. Atak USA na Afganistan.
- D. Euromajdan w Kijowie.

Wszystkie powyższe wydarzenia historyczne uporządkuj chronologicznie (cyframi 1-4) w kolejności od pierwszego do ostatniego z nich.

A - B - C - D -

..... Zadanie 24. (0-2)

Autorzy pojęć i terminów.

Socjologowie, politolodzy, filozofowie, myśliciele, politycy i słynni ludzie innych „profesji” są autorami różnych pojęć, terminów, teorii, koncepcji czy ideologii. W niektórych przypadkach taki twórca jest jeden, w innych – kilku.

Do poszczególnych terminów (A-E) dopasuj autorów tych pojęć (spośród 1-11)

- A - Narody Zjednoczone - B - Politeja -
- C - społeczeństwo informacyjne - D - Stany Zjednoczone Europy -
- E - suwerenność narodu -

1 - Arystoteles	2 - August Comte	3 - Franklin Delano Roosevelt
4 - Georg Jellinek	5 - Herbert McLuhan	6 - Jan Jakub Rousseau
7 - Karol Ludwik Monteskiusz	8 - Tadao Umesao	9 - Theodore Roszak
10 - Thomas Hobbes	11 - Winston Churchill	

..... /5 Suma pkt. za zadania 22-24

..... Zadanie 25. (0-2)

Wpisz nazwy poniższych organizacji międzynarodowych ukazanych na mapach.

		
a/	b/	c/

..... /2 Suma pkt za zadanie 25

Ź: EM..... – źródłem zadań są arkusze z egzaminów maturalnych CKE z poszczególnych podanych lat.

BRUDNOPIS

BRUDNOPIS

Liczba pkt za: arkusz części I.3 - /na 50 możliwych; - razem wszystkie pkt za część I - /na 60 możliwych

Czytelne podpisy Komitetu Głównego:

Sprawdzający: Weryfikujący:

Weryfikacja techniczna (w tym pkt): Zatwierdzam:

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

